

Bartnicka, Kalina

"Histoire de l'Education", No No 46,
47-48 (1990) ; 49 (1991) : [recenzja]

Rozprawy z Dziejów Oświaty 35, 215-216

1992

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wało zbyt szczegółową i drobiazgową analizę działalności Towarzystwa, natomiast mniej miejsca i uwagi przeznaczył Autor na problemy ogólnopństwowe. Praca ukazuje wielość i różnorodność placówek oświatowych TUR oraz uzasadnia potrzebę ciągłej pracy zarówno propagandowej jak i wychowawczej. Sądzę, iż warto

dziś zapoznać się, bądź przypomnieć ideały socjalistycznej partii. Trzeba też uświadamiać sobie nierozzerwalność związku reform ustrojowych z potrzebą kształtowania świadomości społecznej.

Jadwiga Sutyla

Histoire de l'Education, No No 46 (mai 1990, ss. 178), 47-48 (septembre 1990, ss. 228), 49 (janvier 1991, ss. 14), Paris, Institut Nationale de Recherche Pédagogique.

Tom 46 *Histoire de l'Education* w całości poświęcony został zachowanym pracom szkolnym uczniów elitarnych szkół okresu Oświecenia i Restauracji. Nosi tytuł: *Travaux d'élèves. Pour une histoire des performances scolaires et de leur évaluation, 1720-1830*. Prace uczniowskie potraktowane zostały jako pierwszorzędne źródło służące badaniom metod nauczania, sposobów oceniania wysiłków młodzieży, ocenie efektów kształcenia. Są zakonserwowanymi fragmentami życia szkolnego schwytanego na gorąco. Pozwalają dzisiejszemu badaczowi zaglądnąć do praktyki szkolnej sprzed 200 lat. Artykuły umieszczone w 46 numerze HE omawiają zespoły prac pozostawionych przez uczniów Collège Louis-le-Grand, z lat 1718-1720; prac rysunkowych uczniów szkół inżynierskich: École Royale des Ponts et Chaussées, École Royale du Génie de Mézières, oraz École Centrale des Travaux Publics, która dała początek École Polytechnique; ponadto omówiony został Gaspard Monge jako egzaminator, oraz francuszczyzna prac egzaminacyjnych w École Préparatoire, która przez krótki okres zastępowała miejsce École Normale.

Pierwsza z rozpraw w recenzowanym tomie: M.-M. Compère i D. Pralon-Julia, *Les exercices latins au Collège Louis-le-Grand vers 1720*, jest skrótem osobnej monografii, która ukazała się w 1992 r., i została odrębnie omówiona w niniejszym tomie *Rozpraw z Dziejów Oświaty*. Objęła — chronologicznie — najwcześniejszy okres i dotyczy zbioru prac uczniowskich z języka łacińskiego kilku klas elitarnego kolegium jezuickiego w Paryżu w początkach XVIII w.

Inny typ prac uczniowskich omawia druga rozprawa: B. Belhoste, A. Picon, J. Sakarovitch, *Les exercices dans les écoles d'ingénieurs sous*

l'Ancien Régime et la Révolution. Królewskie szkoły: Dróg i Mostów, Inżynierska w Mézières, oraz ufundowana już w czasach Rewolucji Szkoła Centralna, późniejsza Politechniczna, były nie mniej elitarne, niż kolegium Louis-le-Grand, ale miały wyraźny profil techniczny, inżyniersko-wojskowy.

Analiza zachowanych prac pozwala prześledzić ewolucję nauczania w każdej ze szkół inżynierskich, i modele inżynierów, których one kształciły: „architekta” w Szkole Dróg i Mostów, „geometrę” w Szkole Inżynierskiej w Mézières, „uczonego” w Szkole Politechnicznej. Pięknie dobrane ilustracje świetnie uzupełniają wywody autorów tej rozprawy.

Ze Szkołą Inżynierską w Mézières, i ze Szkołą Politechniczną związana jest osoba Gasparda Monge'a, który usiłował zmodernizować i rozwinąć podbudowę teoretyczną wykształcenia technicznego.

Dominique Julia poświęcił mu osobną rozprawę w recenzowanym tomie: Gaspard Monge, *examinateur*. Chodzi tu jednak o egzaminy kwalifikacyjne do szkół wojskowych, a ściślej do szkół morskich. Analizując protokoły D. Julia stwierdza, że sprawdzając przydatność uczniów Monge bardziej zwracał uwagę na umiejętność rozumowania i dowodzenia niż na wiedzę ściśle podręcznikową. Zwraca uwagę na wielkie starania egzaminatora, aby oceniać sprawiedliwie, nie pობłażając młodzieży szlacheckiej, co było poważnym wyłomem w tradycji szkolnictwa wojskowego Francji. Autor uważa to za ważny zwrot ku wprowadzeniu kryteriów merytorycznych przed społecznymi w technicznym szkolnictwie wojskowym.

Zamknęciem „bloku” poświęconego praktyce nauczania w recenzowanym tomie jest ar-

tykuł P. Albertiniego, *Le »Développement Français« au concours de l'Ecole Préparatoire en 1826*. Szkoła ta przez krótki okres zastępowała słynną Ecole Normale. Zachowało się 58 prac egzaminacyjnych (z egzaminów wstępnych), na temat znaczenia pojęcia „prawdziwa odwaga”. Autor próbuje na ich podstawie ocenić poziom nauczania języka francuskiego w szkolnictwie średnim, oraz poziom znajomości tego języka u absolwentów.

Podwójny numer 47-48 *Histoire de l'Education* to tom bibliograficzny, prezentujący prace, które zostały opublikowane w roku 1987. Objął 1237 pozycji, a oprócz tego zawiera indeksy autorski, geograficzny oraz osób i osobistości cytowanych. Wśród zagadnień, które do pewnego stopnia wyróżniły się silniej niż w poprzednich tomach bibliograficznych należy problem „kształcenia księcia”. Znajdujemy tu prace poświęcone edukacji Ludwików VIII, XIII, XIV, XVI, XVII, i innych władców (razem 19 pozycji), wychowaniu dzieci szlacheckich i kształceniu elit. Sporo miejsca w historiografii edukacyjnej francuskiej w 1987 r. zajęły sprawy edukacji religijnej, katechezy, także pracy misjonarskiej, oraz wychowania obywatelskiego.

Numer 49 *Histoire de l'Education* zawiera dokończenie rozważań D. Julia na temat dorobku i perspektyw historiografii dotyczącej wychowania podczas okresu rewolucyjnego we Francji: *Enfance et citoyenneté. Bilan historiographiques et perspectives de recherches sur l'éducation et l'enseignement pendant la période révolutionnaire. Deuxième partie*. Pierwsza

część refleksji została opublikowana w HE w numerze 45 (Janvier 1990). Autor koncentruje się na historii administracji szkolnej i na analizie rozpowszechniania i dostępności podręczników szkolnych w czasie Rewolucji. D. Julia sądzi, że pomimo kilku bardzo dobrych książek na wyżej wymienione tematy – są to zagadnienia warte dalszych badań i dające duże możliwości badawcze.

W tym samym tomie *Histoire de l'Education* J.-L. Guereña przedstawił zagadnienie rozwoju oświaty dorosłych w Hiszpanii w okresie 1838-1874 (*L'Enseignement pour adultes en Espagne. Législation, projets et réalités (1838-1874)*). Omówił, m.in. główne postacie związane z akcją alfabetyzacji dorosłych, prawo 1857 r. ustanawiające obowiązek popierania przez państwo (a więc raczej dezyderat niż rzeczywiste tworzenie) szkół wieczorowych lub niedzielnych dla dorosłych w każdym mieście o ludności powyżej 10 tys. mieszkańców. Podaje też autor tabele ilustrujące rozwój tego typu instytucji w latach 1859-1870.

Kończy ten tom *Histoire de l'Education* rozprawka A. Léon: *Note sur l'histoire de l'orientation professionnelle en France*, będąca w gruncie rzeczy artykułem recenzyjnym na temat książki F. Danvers: *Le Conseil en orientation en France*, wydanej w Paryżu w 1988 r. Poza tym tomy nie-bibliograficzne HE zawierają, jak zwykle działy aktualności naukowych, not krytycznych i recenzji.

Kalina Bartnicka